

## Medicina Preventiva i Salut Pública

2014/2015

Codi: 102948

Crèdits: 6

| Titulació        | Tipus | Curs | Semestre |
|------------------|-------|------|----------|
| 2502442 Medicina | OB    | 5    | 0        |

### Professor de contacte

Nom: Guadalupe Esteve Pardo

Correu electrònic: Maria.Esteve@uab.cat

### Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

### Equip docent

Maria Montserrat Martín Baranera

Maria Teresa Puig Reixach

Xavier Bonfill Cosp

Ignasi Bolibar Ribas

### Prerequisits

És indispensable haver assolit uns coneixements suficients d'Bioestadística (primer curs), i en especial, d'Epidemiologia i Demografia (segon curs). També requereix el domini de la terminologia i els conceptes propis de la Patologia general.

### Objectius

L'assignatura Medicina Preventiva i Salut Pública forma part del programa de cinquè curs del Grau de Medicina, que correspon al darrer període de formació abans de passar al curs de pràctiques clíniques.

L'assignatura consta d'unes parts pròpies, com els fonaments i continguts de la Salut Pública, les actuacions i programes de Promoció de la salut, l'organització i funcionament del Sistema sanitari, els objectius i instruments de la gestió i avaluació sanitària, i el desplegament de la Salut internacional, entre altres.

Per altra banda, consta d'un conjunt de temes que s'han d'impartir de forma interrelacionada amb les assignatures de patologia mèdica, com són les actuacions preventives en les malalties transmissibles i en les malalties cròniques. Respecte aquests punts, dins la docència de Medicina Preventiva s'exposa, primer, una visió epidemiològica del corresponent problema de salut i, després, els components especialitzats de la prevenció. En aquests temes la Medicina Preventiva representa un plus de formació preventiva, que complementa la bàsica inclosa en la docència sobre el tractament de les malalties.

En la societat moderna el manteniment i promoció de la salut dels individus, requereix tant el funcionament dels programes generals de salut pública i d'assistència sanitària, com la labor diària dels professionals sanitaris en el desplegament de les acció preventiva i de promoció de la salut. La notable longevitat de la població que s'associa a una elevada càrrega de malalties cròniques, i la persistència de les malalties

transmissibles, requereixen una activitat continuada d'accions preventives, immunitzacions, cribratges, educació sanitària i consells preventius, de manera que constitueixen una part destacada de l'acció professional del metge, per a la qual ha d'estar degudament preparat.

L'objectiu de l'assignatura és que l'alumne conegui l'àmbit i les activitats de la Salut Pública i estigui capacitat per aplicar la Medicina Preventiva en les actuacions mèdiques. Tot això implica l'adquisició de coneixements, actituds i habilitats sobre Medicina Preventiva i Salut Pública. Inclou l'aprenentatge d'una visió tant individual com col·lectiva sobre el foment de la salut i la prevenció de riscos, així com sobre les estratègies i tècniques de prevenció de la malaltia i de promoció de la salut.

#### Objectius generals d'aprenentatge

Després de completar satisfactòriament l'assignatura, esperem que l'estudiant pugui:

1. Analitzar els problemes de salut des d'una perspectiva comunitària i integradora, i entendre el "continu salut - malaltia" com a resultat de processos socials, ambientals, clínics, sanitaris i biològics, i no com la simple interacció en un sol individu de forces biològiques aïllades del context humà, polític, econòmic i sociocultural.
2. Comprendre els fonaments del raonament epidemiològic i aplicar els principals mètodes i tècniques de l'epidemiologia tant als problemes de la medicina clínica com als problemes de salut comunitària.
3. Conèixer els fonaments necessaris per fer la diagnosi de salut i el pla de salut de la comunitat on treballi.
4. Identificar les condicions, els factors i els processos de risc associats a les malalties més freqüents al nostre país i les mesures de prevenció (primària, secundària, terciària i quaternària), l'eficàcia, efectivitat i eficiència de les quals han estat substancialment demostrades científicament.
5. Integrar en la seva pràctica clínica les pautes d'atenció preventiva i de promoció de la salut més adients a cada grup de persones.
6. Jutjar la validesa científica, la rellevància (biològica, clínica, sanitària, ambiental o social) i la precisió estadística dels treballs i articles d'investigació.
7. Organitzar i avaluar la seva activitat professional i la del seu equip, amb l'objectiu de millorar l'estat de salut de la comunitat on treballi i la seva satisfacció professional.

#### Competències

- Assumir el seu paper en les accions de prevenció i protecció davant malalties, lesions o accidents i manteniment i promoció de la salut, tant a nivell individual com comunitari
- Comunicar-se de manera clara, tant oral com escrita, amb altres professionals i amb els mitjans de comunicació.
- Demostrar que comprèn els factors que determinen la igualtat en l'accés a la salut, la seva eficàcia i la seva qualitat
- Demostrar que coneix a nivell bàsic el Sistema nacional de Salut i de legislació sanitària i els aspectes econòmics
- Demostrar que coneix les organitzacions nacionals i internacionals de salut i els entorns i condicionants dels diferents sistemes de salut
- Formular hipòtesis i recollir i valorar de manera crítica la informació per a la resolució de problemes seguint el mètode científic.
- Mantenir i actualitzar la seva competència professional, prestant una importància especial a l'aprenentatge autònom de nous coneixements i tècniques i a la motivació per la qualitat.
- Reconèixer els determinants de la salut de la població, tant els genètics com els dependents del sexe, l'estil de vida, la demografia, els factors ambientals, socials, econòmics, psicològics i culturals
- Tenir capacitat de treballar en un context internacional.
- Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en l'activitat professional.

#### Resultats d'aprenentatge

1. Afrontar els problemes de salut a través d'intervencions col·lectives de promoció, protecció i prevenció, i restauració de la salut, i valorar-ne l'impacte.
2. Analitzar els sistemes de vigilància epidemiològica nacionals i internacionals.
3. Aplicar metodologies per identificar els determinants de gènere i altres factors associats a les desigualtats en la salut, en el disseny i en la interpretació dels estudis epidemiològics i els programes de salut.
4. Avaluar el sistema de la qualitat assistencial i les estratègies de seguretat del pacient.
5. Comunicar-se de manera clara, tant oral com escrita, amb altres professionals i amb els mitjans de comunicació.
6. Descriure el paper de les vacunes en la salut comunitària.
7. Descriure els processos de salut i malaltia i els seus determinants des de la perspectiva poblacional.
8. Descriure la planificació i l'administració sanitària a escala nacional, europea i autonòmica.
9. Diferenciar els factors associats a les desigualtats, i en particular als aspectes de gènere, en la recerca i en les pràctiques de la salut pública.
10. Diferenciar els nivells d'atenció sanitària.
11. Enumerar els principals problemes de salut pública prioritaris al món i els seus aspectes preventius.
12. Explicar les implicacions econòmiques i socials que comporta l'actuació mèdica, considerant criteris d'eficàcia i eficiència.
13. Formular hipòtesis i recollir i valorar de manera crítica la informació per a la resolució de problemes seguint el mètode científic.
14. Identificar els organismes sanitaris internacionals a escala nacional, europea i autonòmica.
15. Identificar els principis de la salut mediambiental, de la salut laboral i de la salut alimentària.
16. Identificar les principals activitats de promoció, protecció i prevenció de la salut.
17. Interpretar els indicadors de salut.
18. Interpretar els processos de planificació, programació i avaluació dels programes de salut.
19. Mantenir i actualitzar la seva competència professional, prestant una importància especial a l'aprenentatge autònom de nous coneixements i tècniques i a la motivació per la qualitat.
20. Tenir capacitat de treballar en un context internacional.
21. Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en l'activitat professional.
22. Valorar els principis i aplicar els mètodes propis de la medicina preventiva i la salut pública.
23. Valorar les necessitats de salut de la població.

## Continguts

Medicina Preventiva i Salut Pública: principis. Influència dels factors ambientals en la salut: protecció de la salut. Influència dels factors personals i socials en la salut: promoció de la salut. Problemes de salut i actuacions específiques de les malalties transmissibles i cròniques. Sistema sanitari. Gestió i avaluació de les intervencions sanitàries. Salut internacional

### Blocs distributius

1. Introducció a la Medicina Preventiva i Salut Pública.
2. Protecció de la salut: salut ambiental
3. Problemes de salut i actuacions preventives específiques en les malalties transmissibles.
4. Problemes de salut i actuacions preventives específiques en les malalties cròniques.
5. Promoció de la salut.
6. Sistema sanitari. Gestió i avaluació sanitària.
7. Salut internacional

### CLASE MAGISTRAL (60')

#### TITOL

- 
1. Medicina Preventiva i Salut Pública. Nivells i estratègies de la Medicina Preventiva. Determinants de la salut

---

2. Factors ambientals i salut (i)

---

3. Factors ambientals i salut (II)

---

4. Infecció nosocomial. Gestió de residus sanitaris

---

5. Epidemiologia i prevenció de les malalties transmissibles.

---

6. Epidemiologia i prevenció de les malalties de transmissió hídrica.

---

7. Epidemiologia i prevenció de les hepatitis víriques.

---

8. Epidemiologia i prevenció de les malalties transmeses per via respiratòria

---

9. Epidemiologia i prevenció de les malalties de transmissió sexual i la sida

---

10. Epidemiologia i prevenció de les malalties transmeses per vectors. Prevenció de les malalties del viatgers.

---

11. Programes vacunals

---

12. Epidemiologia i prevenció de les malalties cròniques

---

13. Epidemiologia i prevenció del càncer

---

14. Epidemiologia i prevenció de les malalties cardiovasculars

---

15. Epidemiologia i prevenció d'altres malalties cròniques.

---

16. Educació sanitària i Promoció de la salut. Consell preventiu

---

17. Obesitat. Nutrició i salut. Exercici i salut

---

18. Tabac i salut. Alcohol i salut. Addiccions a drogues

---

19. Salut materno - infantil. Salut de la dona

---

20. Envel·liment i salut

---

21. Salut laboral

---

22. Sistema sanitari. Atenció primària i atenció hospitalària. Gestió sanitària. Economia de la salut

---

23. Desigualtats en salut. Salut global. Càrrega de malaltia en països

---

### SEMINARIS CASOS CLINICS (SCC): 120'

#### TITOL

---

1. Indicadors de salut a Catalunya. Objectius de salut. Planificació sanitària

---

2. Educació para la salut.

---

3. Promoció de la salut.

---

4. Prevenció secundària. Programes poblacionals de detecció precoç del càncer.

---

5. Vigilància epidemiològica. Control de un brot epidèmic

---

6. Vacunacions preventives. Vacunes del personal sanitari. Vacunes dels viatgers

---

7. Prevenció de malalties transmissibles.

---

8. Prevenció de malalties cròniques

---

9. Preparació d'un projecte basat en l'evidència.

---

10. Qualitat assistencial

---

11. Iniciació a la recerca: disseny d'un protocol d'investigació. Lectura crítica de d'un article científic

---

### SEMINARIOS CASOS (SCC) - PRACTICA CLINICA (PCA)

#### Activitat

#### Avaluació

---

Disseny d'un estudi d'investigació sobre un aspecte de la Medicina Preventiva i/o Salut Pública (SCC)

---

Elaboració del treball \*\*\*(15h)

Pràctiques clíniques /

Assistència a consultes clíniques / Participació en sessions de discussió de casos (7.5h)

Presentació i discussió de casos

/Presentació treball

---

Treball de grup: Elaboració d'un protocol d'un estudi relacionat amb la salut pública.

Els alumnes en grups de 3-5 persones han de desenvolupar un protocol d'estudi d'un tema relacionat amb la salut pública i que serà tutoritzat per un professor de l'assignatura que resoldrà les dubtes i guiarà als alumnes.

El protocol d'un estudi es la redacció detallada de les fases i activitats que es realitzaran durant la implementació d'un projecte. Descriu quina és la seva finalitat, la seva rellevància, així com la metodologia necessària per poder realitzar l'estudi.

A partir d'una pregunta d'investigació a escollir es redactarà el projecte seguint un guió predefinit. Aquest protocol s'haurà de presentar de forma oral el dia establert i es presentarà per escrit el dia de l'examen de l'assignatura.

El guió del projecte serà el següent:

Títol

Resum

Antecedents i estat actual del tema

Justificació

Hipòtesis i objectius

Metodologia:

Disseny

Població i mostra

Variables

Fonts d'informació

Estratègia d'anàlisi

Limitacions i biaixos

Consideracions ètiques

Aplicabilitat i utilitat dels resultats

Bibliografia

Per norma general el protocol escrit ocuparà entre 10-15 pàgines amb els annexos corresponents que es vulguin posar apart.

Es valorarà per la seva avaluació la presentació formal escrita i oral, la qualitat del contingut del protocol i la seva adequació al contingut del guió.

## Metodologia

Aquesta Guia descriu el marc, continguts, metodologia i normes generals de l'assignatura, d'acord amb el pla d'estudis vigent. L'organització final de l'assignatura pel que fa al nombre i mida de grups, distribució en el calendari i dates d'exàmens, criteris específics d'avaluació i revisió d'exàmens, es concretaran a cada una de les Unitats Docents Hospitalàries (UDDHH), que ho explicitaran a través de les seves pàgines web i el primer dia de classe de cada assignatura, a través del professors responsables de l'assignatura a les UDDHH.

Per el curs 2014-2015, els professors designats pels Departaments com a responsables de l'assignatura a nivell de Facultat i de les UDDHH son:

Departament(s) responsable(s):

Departament de Pediatria, Obstetrícia i Ginecologia i de Medicina Preventiva

Responsable de Facultat: Maria G Esteve Pardo

| Responsables UDHSP                                                               | Responsables UDHVH                                                        | Responsables UDGTiP                                                                                            | Responsables UDHPT                                                      |
|----------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------|
| Xavier Bonfill<br><a href="mailto:xbonfill@santpau.cat">xbonfill@santpau.cat</a> | Josep Vaqué<br><a href="mailto:jvaque@vhebron.net">jvaque@vhebron.net</a> | Maria Esteve<br><a href="mailto:mariaesteva.germanstriaes@gencat.cat">mariaesteva.germanstriaes@gencat.cat</a> | Gemma Navarro<br><a href="mailto:gnavarro@cspt.es">gnavarro@cspt.es</a> |

Medicina Preventiva y Salud Pública: 6 ECTs (1ECTs = 25 horas) 150 horas de docencia

METODOLOGIA DOCENT GENERAL:

Crèdits assignatura: 6 ECTS= 150 hores

TREBALL AUTÒNOM (50% total= 75 hores).

Lectura comprensiva de textos i articles, estudi i realització d'esquemes, resum i assimilació conceptual dels continguts. Preparació de les presentacions i lliuraments.

AVALUACIÓ (5% total= 7,5 hores): 1 exàmens parcial i 1 examen de síntesi final, elaboració treball ....

TIPOLOGIES DOCENTS DIRIGIDES (45% : 67.5 hores)

Teoria (classes magistrals; tipologia TE): 23 hores Mida de grup: grup de matrícula. Sessions programades 23 (1h per sessió).

Pràctiques clíniques (tipologia PCLI):

1. Seminaris de casos clínics (SCC, tipologia PCLI. Compren també les activitats d'aprenentatge basat en problemes (ABP)). Mida de grup: 2-10 alumnes . Sessions programades: 11 sessions de 2 hores i 15 hores Disseny d'un estudi d'investigació sobre un aspecte de la Medicina Preventiva i/o Salut Pública. Els alumnes, en grups reduïts, discutiran supòsits clínics tipus, sota la direcció d'un tutor. Inclou la presentació dels treballs.

2. Pràctiques clíniques assistencials (PCA, tipologia PCLI). Es realitzaran en grup de 2-5 alumnes. Total: 7.5 hores. Els alumnes acudirán a les instal·lacions de les sales d'hospitalització, quiròfans, consultes externes o gabinets d'exploració.

## Activitats formatives

| Títol                                                   | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge |
|---------------------------------------------------------|-------|------|--------------------------|
| Tipus: Dirigides                                        |       |      |                          |
| Classes magistrals amb suport TIC i debat               | 23    | 0,92 |                          |
| Pràctica clínica                                        | 7,5   | 0,3  |                          |
| Seminaris , resolució de problemes i exposició treballs | 37    | 1,48 |                          |
| Tipus: Autònomes                                        |       |      |                          |
| Estudi personal                                         | 75    | 3    |                          |

## Avaluació

1. Proves objectives escrites. Segon el que disposin les Unitats Docents, es realitzaran dos exàmens parcials que poden alliberar una part de la matèria, o bé un examen únic. L'equip de professors de cada Unitat Docent establirà el nombre dels exàmens de l'assignatura, les preguntes i matèries compreses, la qualificació final i el percentatge en la nota final. Seran de tipus test amb 5 respostes possibles i una de certa. Cada pregunta encertada val 1 punt i les respostes equivocades resten 0,20 punts.

2. Prova final de síntesi. Els estudiants que no hagin superat l'assignatura per mitjà de l'avaluació continuada es podran presentar a una prova final de síntesi. Es un examen de tipus test amb 5 respostes possibles i una de certa. Poden presentar-se a aquesta prova els alumnes que hagin suspès algun examen parcial, els no presentats a les avaluacions prèvies i els que desitgin millorar la nota; en aquest darrer cas la nota de l'examen de recuperació serà la que prevaldrà.

3. Exercicis pràctics, practiques clíniques, presentació treballs. La realització d'un treball, la presentació i discussió de casos clínics i altres activitats realitzades pels alumnes, representaran un determinat percentatge de la qualificació final, que serà establerta per l'equip de professors de cada Unitat Docent

4. Sistema de revisió d'exàmens. La revisió dels exàmens es farà de forma individual amb l'alumne, prèvia sol·licitud en els terminis que es comuniquen .

5. Expressió del resultat de les avaluacions: Nota numèrica amb un decimal, de 0 a 10. Qualificació qualitativa: suspens, aprovat, notable, excel·lent, MH.

\*\* Aquests percentatges poden variar a cada Unitat Docent

## Activitats d'avaluació

| Títol                                                                      | Pes       | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge                                |
|----------------------------------------------------------------------------|-----------|-------|------|---------------------------------------------------------|
| Prova objectiva de resposta múltiple                                       | 60%<br>** | 3     | 0,12 | 1, 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 23 |
| Prova objetiva de resposta múltiple, parcial                               | 30%<br>** | 2,5   | 0,1  | 1, 2, 3, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17, 18, 23 |
| Realització exercicis pràctics, practiques clíniques, presentació treballs | 10%<br>** | 2     | 0,08 | 5, 7, 13, 19, 20, 21, 22                                |

## Bibliografia

### Bibliografia específica

- Sierra A, Sáenz MC, Fernández-Crehuet J, et al., eds. Medicina Preventiva y Salud Pública. 11ª edició. Barcelona: Elsevier Masson,
- Hernández-Aguado I, Gil de Miguel A, Delgado Rodríguez M, et al., eds. Manual de Epidemiología y Salud Pública para Grados en Ciencias de la Salud. 2ª edició. Madrid: Editorial Médica Panamericana, 2011.
- Martínez Navarro F, Antó JM, Castellanos PL, et al., eds. Salud Pública. Madrid: McGraw-Hill / Interamericana, 1998.
- Salleras L. Vacunaciones preventivas. Principios y aplicaciones. 2ª ed. Barcelona: Masson SA, 2003.

### Bibliografia de consulta

- Detels R, Beaglehole T, Lansang MA, Gulliford M, eds. Oxford Textbook of Public Health. 5ª edició. 3 vols. Oxford: Oxford University Press, 2009
- Pencheon D, Guest C, Melzer D, Muir Gray JA, eds. 2ª ed. Oxford Handbook of Public Health Practice. Oxford: Oxford University Press, 2006.
- Rose G. La estrategia de la Medicina Preventiva. Barcelona: Masson-Salvat, 1994.
- Wallace RB, eds. Maxcy Rosenau-Last Public Health and Preventive Medicine. 15ª ed. New York: McGraw-Hill, 2008

### Recursos d'Internet

- Departament de Salut, Generalitat de Catalunya: <http://www.gencat.cat/salut/>
- Pla de salut: <http://www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/plasalut/index.html>
- Salut maternoinfantil: <http://www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/infantil/index.html>
- Vacunes: <http://www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/vacunes/index.html>
- Vigilància epidemiològica: <http://www.gencat.cat/salut/depsalut/html/ca/dir438/index.html>
- Ministerio de Sanidad y Política Social: <http://www.msc.es/>
- Centers for Disease Control and Prevention, CDC: <http://www.cdc.gov/>
- Morbidity and Mortality Weekly Report, MMWR: <http://www.cdc.gov/mmwr/>
- Emerging Infectious Diseases, EID: <http://www.cdc.gov/ncidod/eid/>
- Organització Mundial de la Salut, OMS: <http://www.who.int/>
- Mortalitat infantil en països en desenvolupament: <http://www.gapminder.org/>